

و کروئوس بلعید سنگ بزرگ قنداق شده را تا منهدم کند هر آنچه خواب‌ها از پیشش روشن ساخته بودند. سرنگونی کروئوس توسط یکی از فرزندان، او را اواداشت تا همه آنان را ببلعد. اما رئا، این مادر زمین و زاینده‌گی، این زنانگی محبت‌گرم بی‌مثال، با قنداق کردن سنگ، زئوس را از بلعیدن نجات داد. زئوس در کرت مخفی شد و در زمانی به جنگ با کروئوس پرداخته و دیگر خواهر و برادرانش را از شکم پدر فرزندکشی نجات داد. اسم جهان از زمان باستان و اساطیر تا به امروز بر خون استوار است. بوی خون و رنج بی‌مثال در ناخودآگاه بشر نهادینه شده و بشر در اوج درد و رنج امیدوار است. داستان «حصار و سگ‌های پدرم» نیز نمایشگر درد و رنج و عادت به آن است. پسر داستان، دستش بر از خون پدر مستبد خویش است. پدری که حصارها یادآور پدرانگی او هستند. حصار که پس از مرگش نیز همچنان به دور فرزندانش کشیده شده و آنها را رها نمی‌کند. در صفحه ۱۹ کتاب چنین نقل شده: «مادران اسیرم از نطفه‌ای ناچیز مرا به این پسر چابک تبدیل کردند که بتوانم خنجر از نیام بکشم و حمله کنم. تا آن شب مرا تشویق می‌کردند که او را از بین ببرم، بکشم، تکه پاره‌اش کنم و جسدش را بیرون از حصار بیندازم...» اما پدر نامیرا شده بود آنگذر به بدی و کشتار عادت کرده بود. هنگامی که کشته شد با نامیرا بود، اثرش بر آذهان بیشتر از حضورش نمایان گشت. دیگر پسر درگیر رفتار و کردار او نبود بلکه درگیر حصار ذهن خودش گشته بود. ذهنی که پدر به خوبی آن را از آن خویش کرده بود. پدر رفت اما ترس و سرکوب‌های خود را باقی گذاشت. خواهران پسر که پس از کشتن پدر پاکبوی کرده و امیدوار به آینده بودند پیامدهای حاصل از سرکوب را به خوبی و سریع نمایش دادند. به مرور شغف و لهله جای خود را به اشک و انگشت‌گزیدن داد. به درستی که آدمی حریص است. تعداد اول، دخترتان بر اثر خوشگذرانی، همان شوب اادی، جان خود را از دست دادند. در صفحه ۲۱ کتاب چنین نقل می‌گردد: «دیگر تمام، دیگر تازنده‌ام روی آرامش را نخواهم دید. خواست من سرفرازی و خشنودی بود اما مورد نفرین، تف، طعنه و تشر مادر، خواهر، خدمتکار و مهنترها قرار گرفتم.» پدر عاشق سگ‌هایش بود، سگ وفادار است، سگ ارباب را بو می‌کشد، سگ همانند موم در دستان قدرتمند صاحبش پنبین‌انداز می‌گردد. سگ چوپان آدمی نیست مگر به هر لحظه به فکر رهایی باشد، سگ است که قلاده و زنجیر را ازادی می‌داند. سگ‌ها، دنیای پدر بودند و دشمن فرزندان به دنبال رهایی‌اش. پدر که مرده، سگ‌ها جای او را گرفتند. حال دیگر طرف فرزندان و زنان، پدر نبود؛ بلکه حیواناتی دست‌آموز پدر، رام‌ناشدنی و وفادار به ظلم او بودند. پدر خوب می‌دانست که باید سگ‌ها را برای جانشینی خویش تربیت کند. به مرور و با گذشت زمانی نه چندان زیاد، پسر از تنهایی و ترس روزگار پس از پدر رنجیده و هراسناک گشته و به درون قبر پدر و کنار جان بی‌جان او خانه‌گزید. این چنین شد که سگ‌ها بدل گشتند به روح کالبدی بی‌روح پدر. روزگاری که سگ‌ها برای پسر ساختند، نامیدواری دوچندانی در کنار رنج رفتار خواهران و مادرانش را رقم زد. داستان مهربان به گذشته می‌رود و داستانی را روایت می‌کند از ظلم و جور پدر. زنان پدر به او «دیو» می‌گفتند، از او می‌ترسیدند، شرم می‌کردند، پدر عجیب دنیای دهشتناکی را برای آنان فراهم کرده بود. آنگذر دردناک که پس از مرگ او نیز، همگی در همان درد و ظلم و ترس، زمان و زندگی گذراندند و ناامید شدند به امیدی که به رهایی بسته بودند. در کتاب «حصار و سگ‌های پدرم» که توسط «شیرزاد حسن» نویسنده معروف کرد نوشته شده، سرکوب‌ها و هر آنچه موجب حصارمندی بشری محسوب می‌گردد به خوبی بیان می‌شود. قلم نویسنده کاملاً داستان را به شکلی سورئال به تصویر کشیده و در نهایت آرزو می‌کند جهان به سمتی رود که حصار برای هیچ‌کس کشیده نشود؛ چه توسط دیگری و چه توسط خویشتن. «مربوای حلیجه‌ای» مترجم خوش ذوق زبان کرد، نیز توانسته به خوبی متن را از زبان اصلی به فارسی ترجمه کند. ترس و فضای سیاه داستان در ترجمه نیز نمود خوبی دارد. این کتاب که توسط نشر چشمه منتشر گشته، راوی معضلاتی است در خاورمیانه که در مردمانش نهادینه گشته و دنیای سورئال و واقعی را با هم پیوند زده است. مطالعه این کتاب، به علاقه‌مندان ادبیات کردستان، داستان‌های اساطیری و همچنین جامعه‌شناسان بسیار توصیه می‌شود.

ضرورت تشکیل اتحادیه‌های استانی ناشران و کتابفروشان در کشور

عضویت کتابفروشی‌ها در اتحادیه‌های تره‌بار و خرازی

آرمان ملی - هادی حسینی نژاد: یکی از اصلی‌ترین مسائل و دغدغه‌های موجود در عرصه نشر و بازار کتاب، نابسامانی در آخرین حلقه‌های این چرخه، یعنی شبکه‌های توزیع و فروش کتاب است. مسدود کردن روشن این نابسامانی را می‌توان در کمبود و پتیرین و عدم صرفه اقتصادی برای استمرار فعالیت واحدهای کتابفروشی جست‌وجو کرد. طبیعتاً عوامل و شرایط مختلفی در طول دهه‌های اخیر، در تضعیف و بازماندن از رشد و توسعه این بخش از صنعت نشر در کشور سهیم بوده‌اند، اما نبود تشکل‌های صنفی و پیگیری‌های مربوط به آن در تعامل با دستگاه‌های ذی‌ربط؛ خصوصاً نهادهای دولتی در بسیاری از مناطق کشور را باید به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل دانست. سیدعباس حسینی‌نیک؛ حقوقدان و مدیر انتشارات مجد با پرداخت به این مساله، ایجاد اتحادیه‌های استانی و خاتمه دادن به عضویت کتابفروشی‌ها در اتحادیه‌های غیر مرتبط را راهکاری برای رفع این معضل عنوان کرده است که در ادامه، مشروح این تحلیل را از نظر می‌گذرانید.

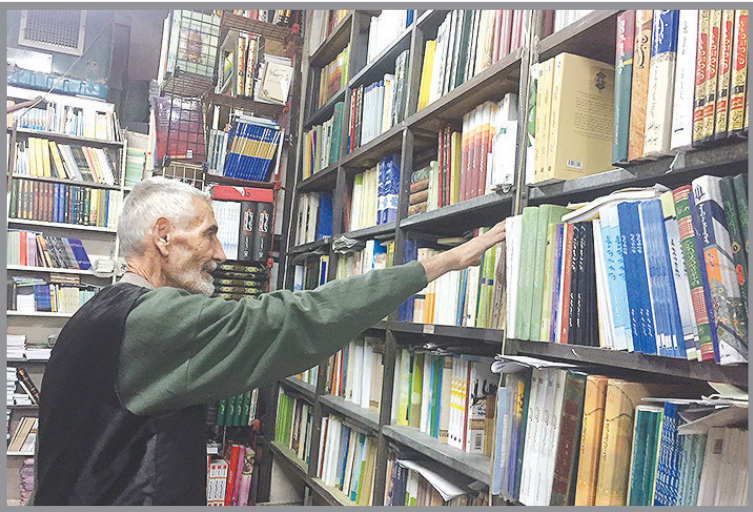
دو اشکال اساسی وجود دارد: ۱- ایجاد اتحادیه مستقل نیازمند امکانات زیادی از جمله مکان و لوازم اداری و سازمانی است که برای اتحادیه‌ای با تعداد اعضای کم مشکل آفرین خواهد بود. ۲- در شهرهای متوسط، کتابفروشان با عضویت در اتحادیه همگن موجب رسیدن به حد نصاب برای تشکیل اتحادیه مشترک شده‌اند و خارج شدن آنها می‌تواند اتحادیه موجود را با چالش تعداد عضو مواجه کند. راه‌حل پیشنهادی باید به چند موضوع توجه داشته باشد: ۱- کتابفروشان در شهرهای غیر از مرکز استان عضو اتحادیه‌های همگن هستند ولی در واقع هیچ ارتباط کاری و شغلی با کتابفروشان وجود ندارد مانند اتحادیه خرازی، عکاسی یا میوه و تره بار. ۲- کتابفروشان در شهرستان‌های مرکز استان جز تهران و قم عضو اتحادیه فروشنده‌ها کتاب و لوازم التحریر و مشابه آن هستند. این اتحادیه‌ها در عین ارتباط شغلی مانند دفتر و قلم و خودکار فروختن، توانایی حل مشکلات کتابفروشی را ندارند و به نوعی فعالیت فروش لوازم‌التحریر را ندارند و برای جمع شدن کتاب از قفسه‌های کتابفروشی‌ها. ۳- در تهران و قم که اتحادیه ناشران و کتابفروشان وجود دارد، با دو اشکال اساسی مواجه هستیم: الف) از بعد از سال ۱۳۹۲ که قانون نظام صنفی

و فرهنگ نیز متحول شود. اشکالات تشکیلات صنفی دارای جنبه فرهنگی نیز هست. فعالیت کتابفروشی به استناد بند ۲۲ ماده ۲ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باید دارای مجوز و با نظارت این وزارتخانه صورت گیرد. از جهت صنفی نیز فعالیت کتابفروشی به استناد ماده ۹۱ قانون نظام صنفی از جمله مواردی است که علاوه بر مجوز دولتی، باید پروانه کسب نیز از اتحادیه صنفی دریافت شود. سوازی از احکام قانونی، نوع فعالیت کتابفروشی با توجه به نقش آن در انتقال فرهنگ و مسائل است که انتشار کتاب‌های غیر قانونی، هم از جهت حاکمیتی و هم کبی‌رایت، اقتضا دارد اتحادیه‌ای صلاح بر آن نظارت داشته و مدیریت کند. متأسفانه در بیشتر شهرهای کشور، اتحادیه مرتبط با کتاب وجود ندارد و کتابفروشان باید از اتحادیه‌های همگن که در بعضی موارد بی‌ارتباط است، پروانه کسب دریافت نمایند. این الزام قانونی در عمل برای این شغل هیچ خدمتی ارائه نمی‌کند و اتحادیه نیز به دلیل ناآشنایی با حوزه کتاب، هیچگونه نظارتی بر آنها نمی‌تواند داشته باشد. روال طبیعی ایجاد اتحادیه‌های صنفی در شهرها این است که تعداد کتابفروشان در هر شهر باید به تناسب جمعیت، حد نصابی را داشته باشد. مطابق با تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون نظام صنفی، حد نصاب تعداد واحدهای صنفی برای تشکیل یک اتحادیه در کشور عبارت است از: تهران، ۳۰۰ واحد؛ شهرهای با بیش از دو میلیون نفر جمعیت، ۲۰۰ واحد؛ شهرهای دارای بیش از یک میلیون نفر و کمتر از دو میلیون نفر جمعیت، ۱۵۰ واحد؛ شهرستان‌های دارای بیش از یک میلیون نفر و کمتر از یک میلیون نفر جمعیت، ۱۰۰ واحد و در شهرستان‌های با کمتر از یک میلیون نفر جمعیت، ۵۰ واحد. با این حد نصاب جز تهران و قم که اتحادیه ناشران و کتابفروشان دارند، در بقیه شهرستان‌ها امکان تشکیل اتحادیه مستقل کتابفروشان وجود ندارد و هم اکنون در مراکز استان، اتحادیه مشترک بین کتابفروشان، لوازم‌التحریرفروشان، لوازم مهندسی و احیاناً چاپ و صحافی و مانند آن وجود دارد. در عموم شهرها، کتابفروشان عضو اتحادیه‌هایی است که عنوان کتابفروشی بر آن اتحادیه نبوده و به عنوان شغل اقلیت عضو اتحادیه‌ای مانند اتحادیه خرازی و لوازم‌التحریر و حتی عضو اتحادیه میوه و تره‌بار هستند. به نظر می‌رسد همراه با توسعه و تحولات اجتماعی باید نظام صنفی مرتبط با حوزه کتاب

با این نظام صنفی چگونه می‌توان صنف کتابفروشی را مدیریت کرد و این حلقه مهم از زنجیره نشر کتاب را حمایت کرد؟

راهکاری برای رفع مشکل

راهکار ایده‌آل آن است که در هر شهری اتحادیه مستقل کتابفروشان تشکیل شود و تعداد کم کتابفروشان نیز مانع از تشکیل نظام صنفی

مستقل نیست. تبصره ۵ ماده ۲۱ قانون نظام صنفی برای این نوع موارد، راهکار ارائه کرده است: تبصره ۵- «اگر تشکیل اتحادیه‌ای از واحدهای صنفی یک شهرستان که تعدادشان به نصاب مقرر جهت تشکیل اتحادیه نرسیده است، به تشخیص کمیسیون نظارت مرکز استان لازم باشد، در صورت تصویب هیات عالی نظارت، اتحادیه‌ای با همان تعداد واحدهای موجود تشکیل خواهد شد.» این راهکار حتماً برای شهرهای بزرگ قابلیت اجرایی دارد و لیکن

نیمکت نشینی مشاهیر در پایتخت

کتاب و کتاب خوانی حال و هوای شهر تهران را تغییر داده است. کافیس کمی دقیق‌تر به سازه‌های شهری توجه کنید. سازه‌هایی که به جز تغییر در فضای شهری، دارای محتوا نیز بوده و با کمک کی‌یو آر کدی که بر روی آنها برای نخستین بار طراحی شده است اطلاعات خوبی را درباره کتاب و نویسندگان آن در اختیار شهروندان قرار می‌دهد. ۴۰ سازه ثابت معرفی کتاب شهری دارای چنین قابلیت است و کافیس با نزدیک شدن به این سازه‌ها و استفاده از تلفن همراه با قابلیت کی‌یو آر کد استفاده کرده و اطلاعات لازم در زمینه کتاب و نویسنده آن به دست آوردید. علاوه بر چنین سازه‌هایی، خیابان کریم‌خان نیز این روزها میزبان هفت نیمکت خاص و متفاوت است. نیمکت‌هایی که بر روی آنها هفت مشاهیر ایرانی چا خوش کرده‌اند و میزبان کسانی خواهند بود که دوست دارند در کنار آنها قدری تأمل کنند. سعدی، مولانا، حافظ، خیام، سنایی، فردوسی و نظامی گنجوی

لوازم‌التحریر در این شهرها به تعداد کافی هستند و خروج تعداد اندک کتابفروشی‌ها، اتحادیه‌های موجود را از حد نصاب خارج نخواهد کرد. دوم آنکه تهیه مکان و لوازم اداری برای ایجاد اتحادیه استانی با توجه به جمعیت همه کتابفروشان استان مشکلی نخواهد داشت. در هر استان کتابفروشان بزرگ و فعالی وجود دارد که با حمایت ادارات ارشاد می‌توانند امکانات لازم را فراهم کنند.

مزایای طرح

نخست آنکه سازماندهی و امکان ارتباط با هر مجموعه‌ای را باید نوعی زیرساخت تلقی کرد. این زیرساخت برای برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های مدیریتی لازم و ضروری است. دوم آنکه ایجاد شبکه استانی برای توزیع کتاب می‌تواند یکی از مهم‌ترین معضلات جامعه نشر را رفع کرده یا در جهت رفع آن، یاری رسان باشد. سوم آنکه بخشی از مشکلات کتابفروشان مرتبط با ساختار اداری هر استان است. علاوه بر آن، خدمات زیادی است که با مدیریت متمرکز قابل ارائه بوده و امکان مطالبه از ادارات و مسئولان را دارد. چهارم آنکه وقتی اعضای اتحادیه همگی کتابفروش باشند، همه اهداف و تشکیلات اتحادیه مانند رسته‌ها و کمیسیون‌های پنجگانه و کارگروه‌ها همگی در جهت تأمین منافع این صنف سازماندهی می‌شوند. کمیسیون‌های اتحادیه شامل کمیسیون فنی، کمیسیون آموزش، کمیسیون حل اختلاف، کمیسیون سبکی به شکایات و کمیسیون بازرسی می‌شوند که به‌طور طبیعی وقتی همه اعضای کتابفروش بودند، موضوعات فعالیت و دغدغه‌های اتحادیه همه بر محور کتابفروشی تنظیم می‌شود. به عنوان مثال کمیسیون آموزش می‌داند که اعضای اتحادیه به چه مباحثی نیاز دارند و چه کلاس‌هایی باید برگزار شود. پنجم آنکه وقتی برای هر استان یک اتحادیه مخصوص کتابفروشان و توزیع کنندگان کتاب وجود داشته باشد، امکان هماهنگی کشوری بین اتحادیه‌های استانی وجود دارد. یکی از مشکلات امروز در جامعه نشر آن است که معلوم نیست نماینده واقعی ناشران و کتابفروشان چه تشکلی است. با این اقدام نماینده کتابفروشان مشخص

پیشنهاد آن است که در هر استان، اتحادیه استانی کتابفروشان تأسیس شود و همه کتابفروشان مرکز استان و شهرهای آن در یک اتحادیه عضویت داشته باشند

خواهد شد. ششم آنکه دولت موظف به تخصیص یارانه به حوزه فرهنگ است. در بخش کتاب، عموم یارانه‌ها از طریق عرضه صورت می‌گیرد. به عبارتی دولت برای عرضه کتاب به مخاطب یارانه داده و اینچنین خرید کتاب را تسهیل می‌کند. غیر از آن، یارانه‌های غیر مستقیم است که به حوزه فرهنگ اختصاص می‌یابد مانند معافیت مالیاتی، بیمه تأمین اجتماعی، استفاده از کاربری فرهنگی و تخفیف در خدمات شهری و پست و مانند آن. کتابفروشان نیز از جمله کسانی هستند که با وجود آیین‌نامه بند ۹۲ ماده ۹۲ برنامه ششم توسعه در این فرایند حضور دارند.

سخن آخر

با مستقل شدن کتابفروشی‌ها از صنوف دیگر می‌توان تدابیر لازم را برای سازماندهی یارانه‌ها در پیش گرفت. مهم‌ترین هدفی که در سازماندهی صنفی کتابفروشان می‌تواند مدنظر باشد آن است که: نیروها و ظرفیت‌های پراکنده کتابفروشان در مرکز استان ها و سپس در سطح ملی متمرکز شود. کیفیت فعالیت کتابفروشی‌ها با آموزش و اداری تجربیات و استفاده از ظرفیت‌های قانونی و انتقال ارتقا یابد. گام اساسی در جهت اصلاح روند توزیع کتاب در کشور و نظم بخشی در جهت حمایت از حقوق پدیدآورندگان و ناشران برداشته شود. ۴- به رونق اقتصادی فعالیت کتابفروشی‌ها کمک شود تا نه تنها مانع از تعطیلی و تغییر شغل شوم بلکه انگیزه برای توسعه کتابفروشی و مهم‌تر از آن ورود افراد جدید به این شغل ایجاد شود.

۵- افزایش و پتیرین کتاب به معنی افزایش سطح تماس آن با مخاطبان است و این چنین می‌تواند در آینده شاهد نقش آفرینی و تأثیر گذاری کتاب بر فرهنگ عمومی باشیم.

ساماندهی صنفی کتابفروشان

ساماندهی صنفی کتابفروشان در سراسر کشور می‌تواند با تدابیری انجام پذیرد که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

۱- کتابفروشان باید دارای اتحادیه مستقل باشند چرا که مسائل آنها حتی مربوط به لوازم التحریرفروشان نیز نمی‌شود. علاوه بر اینکه عرضه کتاب بسیار سخت‌تر از لوازم‌التحریر است، اموری مانند کپی‌رایت یا حقوق نشر و عرضه غیرقانونی فقط در حوزه کتاب مطرح بوده و جریان سالم یا ناسالم فرهنگ وابسته به آن است. به عبارتی فعالیت کتابفروشی فعالیت فرهنگی است و به همین جهت است که به حکم قانون باید تحت نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باشد.

۲- لوازم‌التحریر و وسایل مهندسی‌فروشی برای کتابفروشی نوعی تهدید به حساب می‌آید از آن جهت که رونق اقتصادی آنها باعث شده بسیاری از کتابفروشی‌ها به عرضه آنها بپردازند و به نحوی که گاهی به تعطیلی عرضه کتاب منجر شده است.

۳- کتابفروشان باید مورد حمایت دولت باشند و دولت طبق قانون باید یارانه‌های فرهنگی را برای عرضه کتاب اختصاص دهد. این حمایت شامل فروش لوازم‌التحریر و وسایل مهندسی نمی‌شود. یکی از مشکلات تخصیص یارانه به کتاب در طرح‌های فصلی خانه کتاب آن بود که اطمینان از تخصیص یارانه به کتاب در کتابفروشی‌هایی که لوازم‌التحریر داشتند، حاصل نمی‌شد.

۵- وجود کتابفروشی در هر شهر و محله نشان از رونق فرهنگی دارد. افزایش و پتیرین کتاب به معنای افزایش سطح تماس کتاب با مخاطبان است و این صغفه فرهنگی باید با حمایت دولت پرتنگ‌تر شود.

تشکیل اتحادیه‌های استانی

این دلایل کافی است تا ثابت شود برنامه‌ریزی فرهنگی در حوزه کتاب باید بتواند ساختار جدید نظام صنفی برای عرضه کتاب ایجاد کند. وضع موجود بدون هرگونه برنامه‌ریزی و تدبیر است و دیر یا زود باید برای آن فکری کرد. مشارکت کتابفروشان در اتحادیه‌های صنفی مرتبط مانند لوازم‌التحریر که امروز در مراکز استان‌ها و شهرهای بزرگ شاهد آن هستیم قابل قبول نیست چه رسد به اتحادیه‌های صنفی غیرمرتبط مانند میوه و تره‌بار که کتابفروشان در شهرهای کوچک باید عضو آنها باشند. پیشنهاد است که در هر استان، اتحادیه استانی کتابفروشان تأسیس شود و همه کتابفروشان مرکز استان و شهرهای آن در یک اتحادیه عضویت داشته باشند. بدین وسیله می‌توان کتابفروشان پراکنده در شهرهای کوچک و بزرگ را در یک اتحادیه صنفی گرد هم آورد و برای رفع مشکلات حوزه کتاب از توان و ظرفیت آنها استفاده کرد. ابتدا

ببینیم امکان قانونی برای این پیشنهاد وجود دارد؟ مستند قانونی این پیشنهاد، تبصره ۶ ماده ۲۱ قانون نظام صنفی است: تبصره ۶- «اگر تشکیل اتحادیه‌ای در مرکز استان از واحدهای صنفی موجود در شهرستان‌های همان استان به تشخیص کمیسیون نظارت مرکز استان لازم باشد، در صورت تصویب هیات عالی نظارت، اتحادیه‌ای در مرکز استان تشکیل خواهد شد. این اتحادیه مانند سایر اتحادیه‌های موضوع این ماده تلقی خواهد شد.» ممکن است امکان اجرای این تبصره از جهت اینکه هیات عالی نظارت موافقت نداشته باشد، مورد مناقشه باشد که باید یادآوری شود که وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز بر اساس ماده ۵۳ قانون نظام صنفی جزو اعضای هیات عالی نظارت بوده و امکان توجیه اعضای هیات وجود دارد. حال ببینیم ایجاد اتحادیه استانی کتابفروشان با توجه به توضیحاتی که داده شد، دارای چه دغدغه‌ها و مزایایی است.

رفع چند دغدغه

نخست آنکه خروج کتابفروشان از اتحادیه‌های لوازم‌التحریر در مرکز هر استان موجب اختلال در حد نصاب نمی‌تواند باشد، چرا که فروشگاه‌های

مواجهه شهروندان با مشاهیر بزرگ کشور است. دومین مزیت که برای اولین بار مورد استفاده قرار گرفته شده قابلیت کی‌یو آر کد است که شهروندان می‌توانند با استفاده از این قابلیت با زندگی نامه و آثار مشاهیر آشنا شوند. سومین مزیت نیز آشتی مجدد مردم با کتاب و کتابخوانی است و همین نیمکت‌ها می‌تواند تلنگری به شهروندان در این زمینه وارد سازد. به گفته صیادی، در سال‌های گذشته تبلیغات شهری تنها محدود به اکران بود و با توجه به مناسبت‌های مختلف از طریق برنامه‌های شهری در این زمینه اقداماتی صورت می‌گرفت، اما در یک سال اخیر تلاش شده است تا این تبلیغات از اکران به سمت پویش در حرکت باشد تا توجه فضای مجازی و رسانه‌های خبری گوناگون را نیز به خود جلب کند. ساخت کلیپ، اضافه کردن المان‌ها و نمادهای مختلف با محتوا و موضوع مرتبط به یکدیگر و... از جمله اقداماتی است که سعی کرده‌ایم آنها را در فضای مجازی وارد کرده تا بهتر دیده شود و از سوی دیگر رسانه‌ها را با چنین اقداماتی بیشتر درگیر کنیم. از این روز سال گذشته منبر بر این بوده تا بسیاری از مناسبت‌های ملی و مذهبی را در قالب پویش تعریف کنیم.